

Դ Ի Տ Ա Կ

Բ Ի Բ Զ Ա Ն Դ Ե Ա Ն

Դ Ե Ն Դ Ի Ո Յ

Ը Ն Կ Ե Բ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Ա Բ Ը Ա Բ Ո Ւ Ն Ե Ա Յ

1813.

16. 17. 18. 19. Ա. Պ. Բ. Լ.

Ի Ն Կ Ի Լ Գ Ե Ռ Դ Ե Ա.

Լեւոն, 6 Ապրիլ:

Համապատասխան ձևով բողոքելով՝ պիտի գրեմ ե
փայտեալ նահանգներէն փետրուարէ 4 ին:

Մեկ պատեղումը ինկիլիզն քանիսը որ է
որ հասաւ հոս՝ այդչաւ համար մէկ
նաւով որ երկուսն նետած կեցած էր, բայց
կըտնայեցան անկից:

Տնտեսութեամբ Դպրեւ - Հենրիէն մեկ պա
տեղաւորէ՝ որ երկու ֆոնէիսի կընէինկոր
մեկը մեկու հետ, բայց թէ ինչպէս լըմն
ցաւ բանը՝ դեռ չենք գիտեր:

Եւր Եւր + 26 միւսերէն:

Սէնտէ տեղաւորը որոնք ճամբայ էլաւ
Պա. ֆ. ֆալսէն անցած շաբաթ, կըպտամի

Թէ իրեն բաւերընէն առաջ Հառախոյն
Հենէնաւին զօրքերէն, հասերէ հոն մէկ
հողիմը՝ ու. որամերէ մէկ պատեղաւորիմը
խապար՝ որ պատահերէ երկու բանակ
նէրաւ մէջ, ինկիլիզն յայտնակէ կորսն
ցընէյով 600 հողի: Ան խապարներու
որոնք կուգան Երկը նաւահանքիտուն՝ կը
հաստատուն առ քորքը: Պա. ֆ. ֆալսէ ալ
կըմէր թէ ինկիլիզնէրը ետ քաշեցան Տէ
Թրսիէն, ու կըմտնէինկոր իրենց բոլոր
զօրութիւնը Ս. աշտէնէն մէջ: Աս մարդըս
իմացերէ ետքը ինկիլիզն օֆ. ֆիլիպիւնէն
թմ. փետրուարի 2 ին Եղերէ մէկ պատե
րաւմը, որոնք մէջ Հառախոյն (Ամերիգաց
ւոյ Հենէնաւը սաստիկ զարկերէ ինկի
լիզնէրը ու Հինախառնցիները: Աս մարդը
որ ինքն ժամանակ ալ կեցերէ Գանա
աւ, կըսէ թէ բոլոր թշնամիքն շրջը Մա
տէնին մէջ 3 հազարի քով կայ միայն:

(Մ. Ե. Բ. Լ.)
Պ. Ե.

Պ Ա Վ Ի Ե Ռ Ա .

Մ Ե Վ Ի Ե 7 Ա Վ Ե Լ Ե :

Ուրախակի մեծ ճիշդեւորը աս Տուգայու-
թի դուռին, խրկեց Հէրթլինի տեղակալ
զորապետը գրեթէ 300 հոգիով Բօլթից
պղտիկ քաղաքը՝ զօրացնելու համար հոն
տեղի դուռը . աս զօրանքները ճամբան եր-
թաւնիքէն, 3 Մոսկովի դուռն աւոր վրայ
հասան, ու սկսան ամենէնքը մէկէն պատե-
րազմիւ ասոնց հետ, Ֆրանսիական զօրապե-
տը երբոր տեսաւ թէ ասոնց դէմ չիկըր-
նար դնել, սկսաւ ետ քաշվիլ, ու ետ քաշ-
վելուն ատենը այնպէս սաստիկ կըրակ թա-
փեց՝ երկաթի կըտորներով լըցուն թօփե-
լով, թիւֆէնիներով որ գրեթէ բոլոր զօ-
քը վերաւորեց : Մոսկովին գլխաւորները
պատերազմէն ետքը խնդրեցին Պալիէուա-
ցիներէն որ խրկեն մէկ Պալիէուացի վերա-
բուժմը ճշտակէ, որպէս զի բժշկէ իրենց վի-
րաւորված ղենուորները . խիստ մեծ քա-
ղաքավարուք ընդունվեցաւ իրենց խնդ-
րածքը, ու շուտը խրկեցին : Աս վերա-
բուժը երբոր դարձանէ անկից պատմեց,
թէ մէկ զօրապետմը, 3 օֆֆիլիալ, ու 70
հոգիէն աւելի զայ եղերէ Մոսկովներէն՝
կէսը մեռնելով, կէսը վերաւորվելով : 12
հոգի մեռան պատերազմին մէջը, 2 օֆֆի-
լիալ 16 ղենուոր . ու բոլոր վերաւորված-
ները դերի բռնվեցան . իսկ Պալիէուացի
ներէն աս զարնվելուն մէջը մեռաւ միայն
մէկ հոգիմը, ու 15 հոգի ալ խիստ թեթեւ
կերպով վերաւորվեցան :

(Գաղէի . Աւիստիայի :)

Ի ն Ե Վ Ի Ե 3 Ա Վ Ե Լ Ե :

Մոսու մէկին կըրակմը ինկաւ մէկ գե-
ղիմը ցորեննոցի մէջ . ջանացին մարել աս
կըրակը՝ մանաւանդ գլխաւորները ու օֆ-
ֆիլիալները՝ լաբօլիթանցի զօրքերուն՝ ու
բոնք որ կանցնէին ան ժամանակը աս գե-
ղէն, բայց բոլոր ջանքը վայրագար եղաւ .
էրեցաւ մեծ մասը աս գեղիս որ կըբաղ-
կանար 30 տունէ . աս տուններէն միայն 11ը
խաղըսեցաւ հոնտեղի ժամուն հետ, իսկ
մէկալ մնացածը բոլոր միմիկ գարձաւ :

(Օրադր . Փաբիլիս :)

Մ Ե Վ Տ Ո Ւ Գ Ա Յ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Ֆուսք Բօլթի .

Ֆուսք Բօլթի . 12 Ա Վ Ե Լ Ե :

8 Շարիւր հոգիէն աւելի ժողովեցաւ
ղենուորութիւ համար աս տուգայութիւն .
ասոնք շուտը հագվեցան, կըրթըվեցան,
պատրաստվեցան ու ճամբայ ելան դնացին :

70 ձի բեռնաւորած լաբօլիթան կայսեր
կահկարասիներով, հասան հոս Մակոն
ցաւն՝ ուրախ որ կեցերէին 3 շաբաթէն
պէրի :

(Օրադր . կայսեր :)

9 ին :

Ամեն հեմեցի ու Պալիէուայի գաղէթա-
ները կըգնեն մէկ ճանուցման թուղթմը
Պաուլի թագաւորին, որոնք կըհրատարա-
կէ իրեն ժողովըրդեանը մէջ աս թուղթիս
մէջը կիմացնէ թէ Մոսկովին հետը միա-
ցերէ իրեն ամմէն զօրութիւն Ֆրանսիական
գէմ :

(Օրադր . Փաբիլիս :)

Մ Ե Վ Տ Ո Ւ Գ Ա Յ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Պատենի .

Ռաստապր . 2 Ա Վ Ե Լ Ե :

Մեկքանի, ճամբորդներ՝ որոնք պըտըտե-
լով Բրուսալային տեղութիւն մէջ եկան
հասան հոս, պատմեցին թէ Մոսկովին
զօրքը է մէկ քէշ վիճակիմը մէջ, ու շատ
մնասքաշերէ ձիաւորներուն դուռը . շատը
հետեւի զօրքին լին հագված դեռ ղենուո-
րական կանոնով, շատ մարդ զայ եղերէ
ցուրտէն . մենք մասը իրենց թօփիներուն
կարօտութիւ ունին դեռ կըրթըվելու տա-
րիներով :

(Օրադր . Փաբիլիս :)

Ֆ Ր Ա Ն Ս Ա .

Փաբիլի . 15 Ա Վ Ե Լ Ե :

Մոսու 3 ին 33 երդ դուռէն 4 պագա-
լիս զարնվեցան Մոսկովներուն հետ եւ-
պային աջ կողմը, 4 մղոն հեռու Մակոն
սլուռէն . Ֆրանսիական հետեւի զօրքերը

3Ը .

ցըրուցին իրենց կրարը ձուլելը ու փակու-
ցին Մոսկովները : 7 ին երբոր փոխարքան
խնայաւ թէ Մոսկովները անցերէն Էլլա
դեալը, Տէսասու խրկեց չ երորդ դունդը,
ու խէլընալ 11 երորդ դունդէն, զորացը-
նելու համար Պէլլուսին տուբային հոնտե-
ղի բանակը :

Փարիզու օրագրութիւնը, պաղի Ճէնէ-
ռալներուն զօրաց վր իւ տահա մէկքանի
մանր մունր տեղեկուել տալէն ետե կըլա-
րէ ետեէն ըտելով, թէ որ Մոսկովները
չկորցան իրենց ուղածը առաջ տանիլ անա-
տենը, երբոր տարերքնալ իրենց հետ միա-
ցած պատերազմ կընէին մեզի դէմ, և մար-
դաստան կըլման կըլէրընէր մեզմէ սիրտը
և յաղորութիւն, ինչ գործք պիտոր տես-
նան-աս օրս, երբոր հաւաներուն բարե-
խառնութիւն զօրացուց մեր կրարի՝ զըբե-
րը՝ ցըցընելու իրենց ուժը, ու յանգիմանե-
լու անոնց սովորական հպարտութիւն : մենք
չենք փընտրուեր հիմայ թէ առաջ ինչ եղաւ
չեղաւ, քիչ ժամանակէն պիտոր տեսնուի՝
որ իրենց յոյսը պարապ ելլայ, ու խոնար-
հին իրենց հպարտութիւն :

(Օրագր. Փարիզու :)

16 ին :

Մարտիւնայի Թէլորական աստղաբաշխե-
րը՝ որոնք երկայնմըտութիւն ու առանց հոգ-
նելու կըգիտեն երկինքը, առան մէկ նոր
երեցած գիտաւորութիւն : աս գիտաւորը է 19
երորդը՝ որոնք յայտնուեցան 12 տարվան
մէջ՝ ասկից ուրիշ մէկ ուրիշընալ տեսնը-
վերէ փետրվարի չ ին :

(Օրագր. Փարիզու :)

12 ին :

Մէկ զարմանալի գիտութեամբ պատա-
հեցաւ Ֆրանսա ամսուս չ ին գիշերը՝ մէկ
մարդու վր, որուն անունը էր Ծանխին,
ու արհեստը էր թատրոնի մէջ բան ձեւա-
ցընել : աս մարդս կէս գիշերուն տուն ե-
կաւ ու շուտը դընաց պառկեցաւ և սկսաւ
քուն ըլլալ : մէկ քանի միտութիւն քուն ըլլա-
լէն ետե արթնցաւ մէկ երազիմը վախէն :
աս տեսած երազը էր իբրեւ չ աւազակ
միաբաներ մտերին իրեն տունը, ու զար-
կերէն գլխուն իրեք անգամ իւմիտելով,

դուրս ցատկեց տէօշկէն, վաղեց աս աւա-
զակներուն վրայ ու կուղէր սանքիթէ դա-
նոնք զարնել ըսպաննել, բայց կարծելով
թէ ճար չիկայ աս աւազակներուն ձեռքէն
խալըսիլ, հէմէն իրեն սուրը ու փշտովը
սկսաւ փնտռել ինքը զինքը ըսպաննելու
համար՝ որպէս զի չի մեռնի ան աւազակ-
ներուն ձեռքէն, բայց ան փնտռած բանե-
րէն հիչ բանմը չիգըտաւ, հասաւ միայն ին-
կաւ ձեռքը մէկ դանակմը բոլորովին քուլ,
որ ամենեկին բանմը չէր կրարէր : աս դա-
նակով սկսաւ շուտովմը կրորդել իրեն վի-
ղը, ու ըրաւ չըրաւ մէկ մեծ վէրքմը բա-
ցաւ վիղին վրայ ու սկսաւ արիւնը վաղել,
շուտմը երբոր ըսկսաւնէ արիւնը՝ ինքը
վըրան եկաւ : աս մարդս հիմայ բժիշկնե-
րուն ձեռքէն և յոյս կուտան թէ կըբժշ-
կըլի : (Դաւէթ Բրան-Օրագր. Փարիզու :)

Կըհատաստեն ան ատեանին դաղեթանե-
րը՝ որնոր գըրված է հոգայու քաղաքացուոյ
աւորընութիւն, թէ մէկ ինկիլիզ խաթունի
մը՝ որուն մարմնոյն գոյնը առաջ էր ձեր-
մակ, յանկարծակի փոխվերէ ու դարձերէ
սեպսե, և անանկ մնացերէ :

Աս դաղեթային տարածողը Մօնթէկուէ
բժիշկը՝ ասոր նման ուրիշ բաներ պատուէին
ետե, մէկ զարմանալի բանմընալ կըպատ-
մէ, թէ մէկ մարդու վր երեսի գոյնը կանանչ
էր, իսկ մարմնոյն գոյնը էր կէսը սև՝ կէ-
սը դեղին : Հիմակվան բժիշկները խոտը-
վանեցան թէ չեն գիտեր ինչ պատճառե-
տալ կուգայ աս բնուէ դուրս երևոյթը :
առջի ժամանակները կըկարծէին բժիշկնե-
րը թէ կըրցերին իմանալ ասոր պատճառը :

(Օրագր. Կայսեր :)

Համառօտութիւն մէկ Բուդիսմը՝ որնոր իշխե-
Ռէիւէ Ճէնէտաւը, հրամայու ժողովուրդին
մէջ եղած զօրաց պարեմաւ մեծ պաշտօնաբէրին :

Վակիպպօրիտ • 12 Մարտի 1813 :

Ինծի փառք կըսեպեմ իմացընել Քուկին
Տէրութեը մէկ նոր եղած յաղթութիւնը
ապստամբներուն դէմ : Վասն զի Քուկի
Ֆրանսալին Ճէնէտաւը՝ գլխաւորը ձիա-
ւորներուն, երբոր իմացաւ թէ Սառնիլ
ապստամբներուն գլխաւորը քանիմը օր է որ
կըկենայի որ ան քաղքին շըմանակները 450
ձիաւորով ուր որ ինքը կըկենայ : ճամբայ
եկաւ

եղաւ 200 ձիաւորով ու 150 ալ Կոստան գիւններով (որ է մէկ տեսակ գունդինը անունն), ու յանձնեց զատոնք մէկ Ճէօռ տան անունով զօրապետին՝ երթալ Թշաւ մին դէմ: Աս զօրապետը իմացաւ թէ Սառնիկ ապստամբներուն գլխաւորը գնացերէ ֆուէնթէս-Սալին, ինքնալ գնաց հոն, և առաւօտեան մէկ սահաթ մնացած հառաւ ան գետին դիմացը. ու կարգաւորեց իրեն հետեակ զօրքը, պաշարեց դեղը մէկ քանի սզախի գունդներով, խի մէկալ մնացածով վաղեց ու մտաւ դեղը. աս գետին մէջ Թշաւմիները թէպէտ պատրաստ էին իւրաքանչիւրը իրենց ձիուն վրայ հեծած, բայց չկիրցան դէմ գնել. ֆրանսեղին կըսէին ձիաւորներուն, ու հարկաւորեցան խոնարհիլ. աս միջոցիս մէջը հասաւ հետեակ ներուն գունդնալ, ու սկսան կրակ թափել անոնց վրայ որոնք որ դէմ կուգէին գնել. աս պատերազմին մէջը 167ը հոգի գերի բռնըվեցան, որոնց մէջը կար մէկ զօրապետը, ու 10 ալ հարկաւորեաւ. ասոնցմէ զատ բռնեցին 180 ձի ու 80 հոգի չափ ալ սպաննեցին: Սառնիկ ապստամբներուն գլխաւորը 100 խիստ կըորիճ ձիաւորներով աղատեցաւ ու փախաւ, վասն զի գիշերնալ վրայ հասեր էր. ասոնցմէ զատ փախան 50 ալ վերաւորած:

Ամէն պատերազմի պաշարները աս գունդին առին մերդինուորները, շատ ըստակ ալ գրասան: Ան ամէն ձիերը որոնք որ կըրթըված էին պատերազմի քիչ ժամա նակէն պիտոր խմին պակսած ձիերուս տեղը դործածեմ:

Պարտական եմ աղաչելու Քուկին Տէրութիւն իմացնել կայսեր՝ բոլոր սիրտով աշխատանքը Ճէօռտան զօրապետին:

Հասարակաւ. Բօնթէ Ռէիլէ:

Ի ԴԱԼԻԱ:

Անոնս. 9 Ապրիլ:

Երթե՛ք հաւա աս քաղաքը, ու քէց 7 օր՝

բայց միշտ միշտ տալով. քիչմը առաջ շար ժին ցնցումէն, գրեթէ միշտ կըլավէր մէկ երկինք գոռաւուպէս փաթառոցմը, արնի անգամ աս գոռաւուն ձայնը կերենար թէ կուգար արեւելեան կողմէն, բայց 7 երորդ օրվան շարժէն առաջ (որ քան զամէն օր վան շարժը սասախի ու երկու անգամ էր) մէկը սահաթը 3 ին, մէկալը սահաթը 7 ին) կերենար թէ գոռաւուն ձայնը կուգար աւելմտեան հարաւային կողմանէ. երկրին ցնցումը շուտմը անցաւ, բայց աս գոռաւուն ձայնը տեւեց երկու երկրորդական մի նութի չափալ, և կերենար թէ աս գոռաւուն ձայնին հետ կըտեւէր սահա շարժը: Երկրին շարժումը ոչ վեր վեր կըլատէր, և ոչ կըշարժէր չալանմիջ ըլլալով ինչպէս կըլլայ հասարակօրէն, այլ էր շիտակ հորիզոնական: Օրվան մէջ կըցընցեր զանազան ժամանակ, մանաւանդ 7 երկր շարժէր հետ ուրիշ զբաւի ցնցումներէն որ եղաւ սահաթը 11 ին՝ կըշարժեալէր, միշտ տալով մէկ նաւիճ զարնոված, ինչպէս որ շատ մարդ գիտեր է: Աս շարժը հաղիւ զգացունեցաւ քաղաքին միջնուկէս հեռու տեղերէն, անոր համար կըհաստատուի թէ աս շարժին սկիզբը շատ հեռու է աս կողմերէն, և է ծովուն մէջէն. գոռաւուն ձայնը որնոր կըլտուէր հարաւային կողմանէ՝ ուրիշ բան չէր, բայց եթէ երկինք կուռուռաւուն ձայնը՝ արձագանքով էտ դարձած հոնտեղի մօտիկ բլուրներէն:

Աս բանիս վրայ մասնաւոր տեղեկութիւնը կուտան մէկքանի մառնարներ՝ որոնք որ գիտերեն շարժէն առաջ. մէկ մըն հեռու ծովուն մէջ, հիւսիսային արեւելեան դին, տեսնըվեցաւ մէկ խուժուպիպէս բան մը՝ որնոր գէպ'ի ֆիւռմէզնիսին կողմը կըրթար, և հոնտեղը հասած չըհասած շարժը սկսերէ: Հատ ձայներ ելան՝ իւրեթէ աս շարժէն մեծ ֆիւսաներ եղերէ, բայց հիւզ մէկ շինուածքիմը վնաս վարըվաւ, նաեւ բարձր ծախներունալ:

(Օրագր. Մէլաուրէն):

Աս գործքս՝ որ է պատմութիւն հիմական ատենիս, տասնըհինկ օրը մէյմը կըտըպիւն, ԻՎԵՆԵՏԻԿ ԻՎԱՆՍ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ: